

Dnesek

ROČNÍK II.

V PRAZE 18. PROSINCE 1947

CENA Kčs 3.50

Okolo cenového problému

Inž. KAREL DOLEŽEL

Oslyšený prorok

Dr. JIŘÍ ALTER

Duha nad benzinem

BOHUMIL BÍLEK

In memoriam IV. odboru ministerstva průmyslu

JIŘÍ JESENIUS

Dumka o občanské výchově

P. PEŠL

Duch odboje v zrcadle dějin

BOHUMIL ČERNÝ

Bilance studentských valných hromad

ST. OUŘEDNÍK

Promarněný kapitál — Co se stalo v městě Březinově v Jaroměřicích nad Rokytanou? — Šmelina a politika — Boj a typy — Gramofonový průmysl s jiné stránky — Jak se dnes polemizuje — Rozhlas a krádeže v národních podnicích — Střílecký případ — Kdo je vinen? — Ministr a studenti — Další etapa osidlování — Odbory záštitou pracujících — Ceny

POD STROMEČEK PŘEDPLATNÉ DNEŠKA!

Složíte-li celoroční předplatné, pošle administrace obdarovanému nebo k vašim rukám vkusný čtyřstránkový darovací list, tištěný v krásné grafické úpravě na bílém kartonu.

Roční předplatné DNEŠKA:

Československo . . . . . 168 Kčs
ostatní státy . . . . . 252 Kčs
Letecké zásilky do států Evropy . . . . . 720 Kčs
USA . . . . . 1344 Kčs

Objednávky přijímá administrace DNEŠKA, Praha I, Národní tř. 9.

KOLOBĚŽKY

kovové s brzdou, na balonech, s niklovými řídítky, blatníky a stupačkou

za Kčs 450.—

dodá RUDOLF PATÁK, obchodní dům s hračkami, PRAHA-KRÁL. VINOHRADY, ANGLICKÁ UL. 6.

Dnešek

ROČNÍK II.

V PRAZE 18. PROSINCE 1947

ČÍSLO 38

Okolo cenového problému

Úkol rozdělení výsledků společenské produkce na jednotlivé účastníky můžeme řešit dvěma způsoby. V liberalisticko-kapitalistickém hospodářství získáváme statky koupí za cenu, která za ideálních podmínek je tak vysoká, že se při ní poptávka a nabídka vyrovnávají. Kdybychom tuto cenu zvýšili, pak za předpokladu, že by se ostatní podmínky nezměnily, mělo by to vzápětí, že by výrobci dříve nebo později nabídli větší množství tohoto zboží, kdežto kupující by při zvýšené ceně nebyli ochotni odebrat ani totéž množství jako dříve. Výsledek by byl, že by část zboží zůstala neprodána. V opačném případě, kdybychom cenu zboží snížili, pak by zase za předpokladu, že by se ostatní podmínky nezměnily, výroba klesla, kdežto poptávka by se zvýšila. Důsledek by byly fronty kupeců před obchody s tímto statkem. Výhody rozdělení statků na základě ceny, při níž se poptávka a nabídka vyrovnávají, jsou očividné. Pokud máme dosti peněz, můžeme si na trhu opatřit vše, co potřebujeme a co se nám líbí. Nemusíme se doprošovat ani povolení nějakého úřadu ani ztrácet čas s opatřováním lístků. Podnikatelé jsou za tohoto řádu ve vlastním zájmu nuceni vyrábět statky, po nichž je největší poptávka, poněvadž za tyto statky dosáhnou nejvyšších cen.

Socialisté však právem namítají, že tento automaticky pracující způsob rozdělení výsledků sociální produkce je nespravedlivý. Jako důvod udávají, že při soutěži o získání nejrůznějších statků nerozhodují jen pracovní důchody, nýbrž i důchody, jež pramení z kapitálových hodnot, o jejichž vytvoření se jejich majitelé nijak nezasloužili. V mnoha případech jsou jejich zásluhy z hlediska celku velmi pochybné. Ani důchody, které nepramení z kapitálu, nelze vždy považovat za důchody sociálně nezavadné. Zisku bursovních i politických spekulantů jsou toho důkazem. Nepřekvapuje proto, že zejména starší socialističtí autoři odmítají nejen automatismus trhu, nýbrž i instituci peněz. Toto odmítavé stanovisko socialistů je posilováno různými teoriemi, které v penězích a trhu vidí příčiny nezaměstnanosti a vykořisťování dělníka. I když praktické pokusy o odstranění peněz a trhu končily neúspěchy, zachovali si mnozí socialisté hlubokou nedůvěru v cenový automatismus. Snižování cen spotřebních statků, na nichž mají zájem nejširší vrstvy národa, cestou rozkazů, je metoda, které socialisté nedovedli snad nikdy odolat. I u nás od května 1945 jsme z úst socialistických předáků slyšeli projevy názory, jako by právě znakem socialistického hospodářství bylo vyřazení všeho, co připomíná liberalistický cenový mechanismus a jeho nahrazení administrativními zásahy.

V anglosaských zemích, a zvláště v Anglii samotné, se setkáváme s novým typem socialistů. Jsou to skoro vesměs poměrně mladí lidé, jež jsou přesvědčeni o neudržitelnosti kapitalistického řádu. Propagují socialismus, ale při tom nejsou ochotni přijmouti bez kritického přezkoumání všechny články socialistické věrouky. V jejich řadách je několik národních hospodářů skvělé úrovně, jejichž práce měly pronikavý vliv na teorii socialistického plánování. Vědecké argumenty jimi snesené zapůsobily mocně na veřejné mínění v anglosaských zemích. Převážná většina těchto socialisticky zaměřených národních hospodářů odmítá cenový dekretismus starší školy. Nemůžeme se zřici ani peněz, ani trhu spotřebních statků, nechceme-li se zřici všeho, co jen trochu připomíná svobody spotřeby. V socialistické společnosti bude mít ovšem

rozdělení výsledků národní produkce na základě nabídky a poptávky jiný smysl, nežli za kapitalistického řádu. V první řadě proto, poněvadž v opravdové socialistické společnosti nebude nezasloužených důchodů. Spotřebitel nebude desorientován reklamou, jež sloužila egoistickým cílům podnikatelů, nýbrž naopak se mu dostane objektivních informací. Poučení spotřebitelé obmezí svoji poptávku na menší počet druhů jednotlivých statků a umožní tak hospodárnější výrobu i distribuci. Není pochyby, že také tento program je v naprostém rozporu s tím, co hlásali a hlásají orthodoxní národní hospodáři. Po této cestě dojdeme určitě k jiným cenám, k jiné skladbě produkce a distribuce statků, nežli by tomu bylo za řádu nijak nekorigovaného cenového automatismu. I v tomto případě můžeme mluvit o zásazích do cenotvorného procesu. Na rozdíl od toho, jak si zásahy představovali a jak je praktikovali starší socialisté, jsou tyto zásahy nepřímé. Nikoliv ceny, nýbrž podmínky na straně nabídky a poptávky, jež ceny utváří, mají být různými zásahy měněny.

Je potěšitelné, že se i mezi socialisty projevuje odpor proti cenovému dekretismu. Nikdo nechce obnovit tvorbu cen jako výslednici slepých sil a historických nespravedlností. Byly-li však nezasloužené důchody odstraněny, a reklama nahrazena objektivními informacemi, pak není důvodu proti tomu, aby se ceny na trhu spotřebních statků tvořily podle nabídky a poptávky, anebo, chcete-li to tak nazvat, proti cenovému automatismu v zúžených hraničních působnostech. Chceme dospět k tvorbě cen spotřebních statků podle zákona nabídky a poptávky (k automatismu v zúžených hranicích) nejen proto, poněvadž tyto ceny jsou zárukou největší hospodárnosti, nýbrž i proto, poněvadž stanovení cen administrativními orgány vydává nás na pospas libovůli úřadů a podniků. Nejde jen o to, kolik za nějaké zboží zaplatíme. Jde také o to, kdo zboží, po němž je při úředně stanovené ceně větší poptávka nežli nabídka, dostane. Socialisté kladou veliký důraz na distribuci. Velmi často tuto stránku přeceňují na úkor hospodárnosti výroby. Měli by proto stoupenci socialismu, kteří ještě stále projevují odpor i proti zúženému cenovému automatismu tyto problémy znovu zkoumat. Dnešní poměry by jim poskytly hodně materiálu.

Vyjádřeno ve zkratce znamená to, že v socialistické společnosti musíme soustředit svoji pozornost na distribuci peněžních důchodů. Peněžní důchody se mohou stát klíčem k spravedlivému rozdělení národního produktu podle socialistických ideálů. Zde nutno nasadit páky, nikoliv přímých zásazích do cenotvorného procesu. Úkolem cen je vyrovnat nabídku a poptávku. Stanovíme-li ze sociálních důvodů ceny některých statků jinak, nežli odpovídá poměrům na trhu, způsobíme tím v hospodářství jen zmatek, který bude mít tendenci rozšiřovat se stále na nové sektory, poněvadž všechny ceny vzájemně souvisí. K nápravě sociálních křivd máme mnohem nezávadnější prostředek. Máme-li obavu, že důchody některých vrstev nejsou dostatečně veliké k nákupu statků, jež jsou naprosto nutná, aby příslušníci těchto vrstev nebyli zbaveni toho nejpotřebnějšího, pak nám nezbyvá nežli jejich peněžní důchody zvýšit. Tato cesta je mnohem účelnější nežli ponechat lidem nedostatečný příjem a pomáhat jim snižováním cen.

Nepředpokládáme-li, že se národní produkce zvýší, pak ovšem o tu částku, o kterou zvětšíme důchody sociálně slabým, musíme snížití úhrn důchodů ostatních vrstev. Ve společnosti, která již odstranila bezpracné dů-

OBSAH DNEŠKA Č. 37: BOHUSLAV TYRDOŇ: Odbory a demokracie. — BOHUMIL BÍLEK: Stavby ve Zlíně. MICHAL MAREŠ: Dva porevoluční romány. — BOHUSLAV KINDL: Lidé dobré vůle, bděte! — A. M.: Tragédia Jednej strany? — JUC VLASTIMIL KOMÁREK: Dvě kapitoly o studentstvu. — PETR ŽELEZNÝ: V pohraničí se jasní. — O zahraniční půjčky. — Změna jako kontrola. — Co má dělat ministerstvo? — Neuvěřitelné, ale pravda... Rozhlasová teorie o nezávadné tlamě volové. — Ministr mluví k vysokoškolačům. — Vánoce a smíšené manželství. Týdny a roky. — Osídlování - etapa další. — Jak mohou žít? — Kdo se lépe osvědčil. — Náměstí Budovatelů. Beztržnost podle zákona č. 115/46. — Nápovědi. — Střílecký případ. — Oddíl Olga.

VDÁVÁ SDRUŽENÍ KULTURNÍCH ORGANISACÍ

VYCHÁZÍ TÝDNĚ VE ČTVRTEK

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA I, NÁRODNÍ TŘ. 9

Telefon číslo 399-51 až 54. — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Předplatné na rok Kčs 168.—, na půl roku Kčs 84.—, na čtvrt roku Kčs 42.—, jednotlivá čísla Kčs 3.50. — Dohledací pošt. úřad Praha 25. — Odpovědný zástupce listu redaktor Ed. Valenta. — Tiskne Melantrich, Praha II, Václavské nám. 36.

Dnešek

řídí Ferd. Peroutka

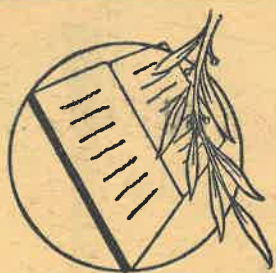

HODNOTNÁ LITERATURA POLITICKÁ A VĚDECKÁ - KRÁSNÝ DAR PRO NÁROČNÉHO ČTENÁŘE

- Jan Bělehrádek: NOVÝM DECHEM.** Brož. 57 Kčs.
Stati a proslovy rektora university Karlovy v prvním roce po osvobození.
- Václav Černý: BOJE A SMĚRY SOCIALISTICKÉ KULTURY.** Brož. 45 Kčs.
Pronikavé úvahy o problémech svobody, socialistické kultury, osobnosti a kolektivu a j.
- Rostislav Kocourek: SVĚT ŽALUJE V NORIMBERKU.** Brož. 80 Kčs.
Knižní zachycení norimberského procesu.
- Ladislav Matějka: ZA MÍREM PO EVROPĚ.** Brož. 75 Kčs.
Bystrá reportáž z autorovy cesty bezprostředně po skončení války.
- Ferdinand Peroutka: TAK NEBO TAK.** Brož. 70 Kčs, váz. 95 Kčs.
Knižní vydání úvodníků a novinářských článků, bojujících o demokratickou linii naší politiky.
- Jaroslav Stránský: HOVORY K DOMOVU.** Brož. 100 Kčs, váz. 130 Kčs.
Londýnské rozhlasové projevy, vynikající krásou díkce, hloubkou myšlenky a bystrým politickým postřehem.

U knihkupců.

Fr. Borový.

1. C E N U

České akademie věd a umění za rok 1947 obdržel

Jaroslav Kolman Cassius

za knihu

NŮŽ NA STOLE

Sbírka lyriky, uzavírající v sobě děsivou, nejistou i hrdě vzdornou atmosféru šesti okupačních let. Za cenu brož. Kčs 50.— dodá každý knihkupec.

FR. BOROVÝ

Sovětské noviny a časopisy Vám zašleme až do bytu.

Všesvazová společnost „МЕЖДУНАРОДНАЯ КНИГА“ v Moskvě vypisuje předplatné na rok 1948 na noviny a časopisy, vydávané v SSSR:

ПРАВДА

orgán Ústředního výboru VKP (b)

ИЗВЕСТИЯ

deník Presidia Nejvyššího sovětu SSSR

ТРУД

orgán Všesvazové ústřední rady odborových svazů v SSSR

Tyto tři časopisy vycházejí denně, cena jednotlivého výtisku 2 Kčs vč. poštovného.

НОВОЕ ВРЕМЯ

NEW TIMES

TEMPS NOUVEAUX

NEUE ZEIT

politický informační týdeník světového významu, vydávaný v jazyce ruském, anglickém, francouzském a německém za 5 Kčs týdně vč. poštovného

СЛОВАНО

měsíčník Slovanského komitě v SSSR s články nej přednějších osobností slovanského veřejného života. Cena jednoho výtisku 7 Kčs

СОВЕТСКАЯ ЖЕНЩИНА

všecobecně - politický a literárně umělecký dvouměsíčník Antifašistického komitě sovětských žen a Všesvazové ústřední rady odborových svazů. Krásně vybavené, technicky dokonalé hlubotiskové číslo za 12 Kčs včetně poštovného

Příhlášky na předplatné na čtvrt, půl a na rok přijímá: Světový tisk Svoboda, Praha II, Na příkopě 22, telefon č. 224-82 a všechny poštovní úřady.

МЕЖДУНАРОДНАЯ КНИГА МОСКВА.

